

ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ PSICOPEDAGÒGICA I L'INFORME DE L'ALUMNAT DISLÈCTIC

La dislèxia és un trastorn d'aprenentatge que afecta principalment les habilitats implicades en la lectura fluida de les paraules i en la seva escriptura, en absència d'alteracions neurològiques i/o sensorials que ho justifiquen i havent rebut prèviament oportunitats escolars per al seu aprenentatge.

Es tracta d'un trastorn evolutiu que s'expressa de manera diferent en les diferents etapes del creixement; la seva manifestació s'inicia a la infància però de vegades les dificultats poden no interpretar-se de forma clara com a dislèxia fins que les demandes acadèmiques tenen un nivell d'exigència més elevat. El nivell de gravetat del trastorn pot variar molt d'uns alumnes a uns altres.

El professor o tutor que adverteix dificultats que responen al patró de dislèxia i no han estat valorats a l'educació primària, ha d'utilitzar el **protocol d'observació** per detectar indicadors de la dislèxia a l'educació secundària obligatòria. Aquests protocols també es poden trobar a les guies La dislèxia: detecció i actuació en l'àmbit educatiu, publicades pel Departament d'Ensenyament.

En el cas que es confirmin els indicadors de la dislèxia, s'haurà de fer l'**avaluació** que conclourà en la redacció de l'**informe psicopedagògic**. Aquest informe permetrà l'elaboració del **pla individualitzat** corresponent.

A. Criteris per a l'avaluació

L'avaluació psicopedagògica és un procés que s'inicia a partir d'una demanda o necessitat educativa d'un alumne i que es duu a terme en col·laboració amb els docents i altres agents educatius implicats. Té per finalitat identificar les barreres que dificulten el seu aprenentatge (personals i de l'entorn) i orientar la presa de decisions sobre la resposta educativa que més afavoreixi el seu desenvolupament personal i d'aprenentatge.

És, per tant, interactiva, dinàmica i contextual. Això vol dir que comportarà un procés de revisió periòdica amb tots els agents implicats per anar ajustant la resposta educativa a les situacions que el context i el mateix alumne vagin generant.

És a partir d'aquest procés de recollida i anàlisi d'informació que es plantejaran objectius de treball i es dissenyaran estratègies per implementar en el marc de les programacions d'aula.

Seguint les indicacions de la Resolució ENS/1544/2013 de 10 de juliol, l'avaluació psicopedagògica requereix la conformitat prèvia dels pares o tutors legals.

Per a l'avaluació psicopedagògica es tindran en compte els criteris següents amb relació a les dificultats d'aprenentatge i les habilitats acadèmiques, i també s'observarà el nivell de gravetat del trastorn.

A.1. Defineix els quatre criteris diagnòstics següents:

1. Es presenten dificultats en l'aprenentatge de les habilitats acadèmiques, que persisteixen almenys al llarg de 6 mesos, malgrat haver rebut intervenció per tractar aquestes dificultats:
 - a. Presenta errors en la lectura de paraules o la lectura és lenta i difícil (per exemple, llegeix en veu alta paraules de manera incorrecta o lentament i amb vacil·lacions, freqüentment inventa paraules, té dificultats per pronunciar les paraules...).
 - b. Presenta dificultats en la comprensió del significat del que llegeix (per exemple, pot llegir un text correctament però no comprèn les frases, les relacions entre elles, les inferències o el significat profund del que llegeix).
 - c. Presenta dificultats per lletrejar (per exemple, pot fer addicions, omissions o substitucions de vocals o consonants).
 - d. Presenta dificultats en l'expressió escrita (per exemple, comet múltiples errors de gramàtica o de puntuació en les frases; fa una pobre organització dels paràgrafs; té una falta de claredat en l'expressió d'idees per escrit...).
 - e. Pot presentar dificultats per manipular conceptes numèrics, dades numèriques o el càlcul (per exemple, pobre comprensió dels nombres, la seva magnitud i les seves relacions; compta amb els dits i suma nombres d'un dígit amb els dits, es perd a mitja operació matemàtica i intercanvia operacions).
 - f. Pot presentar dificultats en el raonament matemàtic (per exemple, greus dificultats per aplicar els conceptes matemàtics, les dades o els procediments per solucionar els problemes matemàtics).
2. Les habilitats acadèmiques afectades estan substancialment per sota de les esperades per l'edat de l'alumne i causa una significativa interferència en el rendiment acadèmic.
3. Les dificultats d'aprenentatge comencen en el transcurs dels anys escolars però poden no manifestar-se completament fins que les demandes acadèmiques tenen un nivell d'exigència que excedeixen les capacitats instrumentals personals limitades (per exemple, proves amb temps limitat, lectura o escriptura d'informes llargs i complexos, ajustar-se a una data límit d'entrega o càrregues acadèmiques excessivament dures).
4. Les dificultats d'aprenentatge no s'expliquen per discapacitat intel·lectual, visual o auditiva o altres trastorns mentals o neurològics, adversitat psicosocial, falta de competència lingüística o instrucció acadèmica inadequada.

A.2. S'han d'identificar quines habilitats de l'àmbit acadèmic estan alterades en els següents paràmetres:

- a) Alteracions en la lectura:
 - a.1 En la fluïdesa lectora (velocitat, precisió i prosòdia)
 - a.2 En la comprensió lectora
- b) Limitacions en l'expressió escrita:
 - b.1. Precisió en l'ortografia
 - b.2. Precisió en la gramàtica i la puntuació
 - b.3. Claredat d'organització del text
- c) Amb limitacions en matemàtiques:
 - c.1. Conceptes numèrics

- c.2. Memorització de les dades numèriques
- c.3. Precisió o fluïdesa en el càlcul
- c.4. Raonament matemàtic precís

A.3. En el moment de fer l'exploració s'ha d'observar el nivell de gravetat del trastorn:

- Lleu: algunes dificultats en les habilitats d'aprenentatge, però de gravetat lleu; l'alumne pot compensar-les si rep els suports adequats en el període d'escolarització i formació.
- Moderat: significatives dificultats en les habilitats d'aprenentatge que interfereixen en la capacitat acadèmica, per la qual cosa és improbable que l'alumne arribi a ser eficaç en el procés escolar sense un tractament especialitzat i perllongat. En aquest cas, es faran imprescindibles alguns suports (adaptacions, reeducació, reforç escolar...) a l'escola i a casa, per poder completar les tasques escolars amb eficàcia i correcció.
- Greu: greus dificultats en les habilitats d'aprenentatge que interfereixen en les capacitats acadèmiques, en aquest cas és poc probable que l'alumne pugui adquirir els aprenentatges acadèmics sense un suport intens i especialitzat durant el període escolar, però que poden no ser suficient per completar de manera eficaç les tasques.

B. Informe psicopedagògic

L'informe psicopedagògic el fa i el signa l'orientador escolar del centre o el professional de l'EAP, i ha de contenir, si escau, els apartats següents:

- Denominació del trastorn
- Antecedents
- Avaluació cognitiva
- Avaluació del llenguatge oral
- Avaluació de les habilitats relacionades amb la lectura: percepció auditiva i visual; processament fonològic, denominació, etc.; lectura de paraules i pseudoparaules; fluïdesa: velocitat, precisió i prosòdia; comprensió d'oracions i textos.
- Avaluació del llenguatge escrit
- Limitacions en matemàtiques
- Nivell de gravetat

A l'informe psicopedagògic han de quedar clars els tres criteris següents:

Criteri d'exclusió: no s'identifiquen dificultats de tipus cognitiu, sensorial, ambiental o instructiu que expliquin els errors de lectura i escriptura.

Criteri de discrepància: un rendiment de la lectura i l'escriptura significativament inferior al nivell esperat tenint en compte l'edat, el coeficient intel·lectual (QI) i el seu nivell escolar.

Criteri d'especificitat: es tracta d'un trastorn específic d'aprenentatge que afecta la lectura i l'escriptura, encara que pot anar acompanyat d'altres trastorns, com el TDAH i la discalcúlia.